

Berichten vanaf de stadhuistoren

WIE OP MARKTDAGEN rond lunchtijd door de Leidse binnenstad wandelt, kan het bijna niet mislopen: een waaiervan heldere carillonklanken wordt vanaf de stadhuistoren over de stad uitgestrooid. Maar door wie? Zo mogelijk nog onzichtbaarder dan organisten op hun orgelzolder zijn de beiaardiers in hun klokkentorens. Gerda Peters is er een van. Tijdens het lunchconcert op de SOL-orgeldag speelt zij voor beiaard gearrangeerde orgelwerken.

Welke opleiding heb je gedaan en wat voor werk doe je?

In juni 2008 heb ik mijn Master in Carillon behaald aan de Nederlandse Beiaardschool in Amersfoort. Vóór deze opleiding heb ik in Amsterdam aan het Sweelinck Conservatorium mijn diploma's orgel en kerkmuziek behaald en staatsexamen piano gedaan. Ik ben werkzaam als organist/kerkmusicus in de Pancratiuskerk te Sassenheim en ik geef door het hele land orgel- en beiaardconcerten. Daarnaast geef ik privéles in de Bollenstreek.

Vertel eens iets over de opleiding tot beiaardier?

De Nederlandse Beiaardschool is de enige opleiding ter wereld waar het vak Beiaard wordt gegeven tot op het hoogste niveau van Master of Music. De NBS valt onder de Hogeschool voor de Kunsten te Utrecht. Het is dus een reguliere conservatoriumopleiding. Op de NBS staan enkele studieklavieren, maar in de loop van de opleiding schaft iedere beiaardier ook een eigen studieklavier aan voor thuis. Verder kunnen aankomende beiaardiers ervaring opdoen op de Onze Lieve Vrouwetoren en het Belgenmonument te Amersfoort. Daarnaast is ook Leiden een stageplaats; er spelen dus vaak studenten in de stadhuistoren om ervaring op te doen. De meeste beiaar-

diers in opleiding hebben trouwens al een andere conservatoriumopleiding achter de rug en zijn zodoende al snel in staat een goede marktbespeling te verzorgen.

Een marktbespeling?

Ja, zo wordt dat genoemd. Binnen de beiaardwereld kent men twee soorten bespelingen: de marktbespelingen en de (zomer)concerten. Over het algemeen heeft dat consequenties voor de programmering. De marktbespelingen zijn meestal wat luchtiger van invulling, terwijl er binnen de luisterconcerten meer plaats is voor de “serieuzere” muziek. Een slag apart is de zogenaamde meideun: een bijna verdwenen traditie van meer dan een eeuw oud, die gelukkig steeds meer in ere wordt hersteld. De stadsbeiaardier speelt dan in de maand mei op een vaste weekavond een programma met gezellige en vrolijke muziek, zodat de mensen extra in voorjaarsstemming komen tijdens het bijwerken van de tuin en het schilderen van het huis. Een soort arbeidsvitaminen, dus, die meideunen.

Zijn beiaardiers ook allemaal organisten? Hoe komt dat, en hoe was dat vroeger?

Veel beiaardiers zijn inderdaad gecombineerd organist/beiaardier. Dat is een eeuwenoude traditie. Organisten zijn namelijk gewend aan het pedaalspel en hebben daar zodoende weinig moeite mee. Motorisch gezien lijken de instrumenten wel wat op elkaar. Maar muzikaal gezien heeft de beiaardier meer voordeel aan ervaring op een piano. Een goed gevoel voor dynamiek is namelijk heel erg belangrijk op beiaard. Er moet continu aandacht zijn voor mooi uitgebalanceerd spel. Je moet voortdurend rekening houden met de luide, zware en lang doorklinkende basklokken tegenover de korter en lichter klinkende discantklokjes, die vaak de melodie hebben. Articulatie kun je slechts suggereren, aangezien klokken lang doorklinken. Een echte muzikale uitdaging...

Wat is er zo bijzonder aan de Leidse beiaard?

De Leidse stadhuistoren kent een bewogen geschiedenis, en daarmee de klokken ook. Reeds in de zestiende eeuw was Leiden in het bezit van een beiaard met automatisch speelwerk en met een beiaardier! In de zeventiende eeuw werd een nieuwe beiaard aangeschaft bij Pieter Hemony. Dit instrument ging bij de

fatale stadhuisbrand in 1929 verloren. In 1939 werd een nieuwe beiaard geïnstalleerd, maar in 1943 verdorpen de Duitsers daar 43 klokken van. In 1951 werd opnieuw een beiaard gegoten, maar al snel werd die weer aangepast vanwege de grote ontwikkelingen in de beiaardkunst. De huidige situatie is die van 1970. Het instrument heeft 49 klokken volgens de reeks g0 (ca. 5500 kg.) –c1 –d1- chromatisch-c5.

Historisch gezien is het dus een interessante beiaard, maar meer nog is het een bijzonder fraai instrument. Vooral nog is het bij vele beiaardiers bekend als stageplek van de NBS. Maar binnen de beiaardwereld verdient de Leidse beiaard een veel betere plaats dan die nu bezit. Deze zomerserie (zie de agenda op pagina 9) kan daar hopelijk een steentje aan bijdragen.

Gerda Peters bespeelt het stokkenklavier van de stadsbeiaard.
Foto: Gerda Peters

